

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septimana : Duminec'a.

Pretulu abonamentului :	
Pentru Anstro-Ungari'a pe anu . . .	5 fl.—cr.
„ „ „ „ jum. anu	2 „ 50 „
Pentru Romani'a si strainetate pe anu	7 „ — „
„ „ „ „ „ j. a.	3 „ 50 „

Pretulu insertiunilor :	
Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte	3 fl., pua la 200 cuvinte
	4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze la Redactiunea dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu.

Preotulu in viéti'a politica.

O cestiune, care ne intereséza de aprópe, si care trebuie se ne intereseze atátu din punctu de vedere teoreticu séu principialu, câtu si din privinti'a oportunitatii si necesitatiloru vietii practice, este cestiunea importanta : óre permisu este preotului a-se amestecá si a luá parte in politica? Cu privire la intrebarea acést'a au existatu si exista pana astadi diferite pareri.

Dupa unii preotulu are se se marginisca la afacerile curatu religioése, ér in cele lumesci, in genere, se nu aiba nici unu amestecu. Dupa altii, amesteculu preotului in politica ar ff pernitiosu si chiar vatamatoriu pentru libertatea cetatieniloru, sub cuventu cà preotii in celea politice ar predicá poporului, ca si din oficiu, numai unu servilismu si o supunere órba catra autoritatile si guvernele civile. De aceea pretindu ei ca, preotii se fie eschisi cu deseversire dela tóte afacerile politice séu civile, care fiind de natur'a lucrurilor lumesci, nici nu se cuprindu in sfer'a loru de activitate. In favórea acestoru teorii si opiniuni vitióse, adoptate de toti despotii si politici netoleranti, cand preotii nu se lasa a ff instrumente órbe in manile loru, ei sciu se invóce chiar legile disciplinare bisericesci.

Avemu totu respectulu pentru legile disciplinare bisericesci, si dorimu a fi respectate si de altii nu mai pucinu de cum le respectam noi; o imputare mai nejusta inasa, chiar dupa spiritulu acestoru legi, nici cà se póte face preotiloru in genere si mai alesu preotului romanu!

Este adevératu si fórté rationalu cà biseric'a, ca institutiune de cultura si moralitate, invétia si deprinde pe cetatienii statului la ascultarea si respectulu cuvenitu catra autoritatile politice, si acést'a o face cu atatu mai alesu, càci nici o natiune luminata n'a contestatu si nici va contestá trebuinti'a unei auctoritati politice séu lumesci in societatea

umana. O astfelu de autoritate politica mai inalta este trebuintiósa si chiar indispensabila pentru binele si salutea popóreloru in fie care statu, si cetatienii i detorescu respectulu si ascultarea nu de frica, ci din consciintia, pentru scopurile si interesele generale ale societatii, càci nu trebuie se traiésca ómenii ca animalele fora ordine si stabilitate. Ei trebuie se se formeze in societati regulate prin legi bune si intielepte. In form'a acést'a, nu este nici unu neconvenientu daca biseric'a considera auctoritatea politica provenindu nemijlocitu dela Ddiu. „Totu sufletulu, dice Apost. Pavelu, se se supuna stapaniriloru celoru mai inalte, cà nu este stapanire fara numai dela Ddiu; si stapaniile, care sunt, dela Ddiu sunt randuite.“ (Rom. 13. 1. 2)

Nu este vorba aci de o autoritate personala, privita intr'unu anumitu principe, rege ori imperatu, nici de form'a séu sistem'a de guvernare. Autoritatea personala si form'a de guvern, aceste sunt lasate in voi'a si libertatea ómeniloru, ca ei se le diréga si se le intocmésca dupa intieleptiunea loru. Trebuie dar a face o distinctiune esentiala intre originea puterei lumesci si intre reprezentantele ei. Auctoritatea séu puterea lumésca, privita in sine, ea provine dela Ddiu, dar nu provinu dela Ddiu si singularii potentati, càci Ddiu nici pe unu omu, in deosebi, nu l'a investitu cu auctoritatea séu puterea lumésca. S. Chrisostom esplicandu cuvintele santului apost. Pavelu, relativu la puterea lumésca, dice: „Cum? Ddiu a randuitu pe fie care Domnitoru? Nu acést'a afirma S. Pavelu, càci nu vorbesce elu de singularii domnitori, ci de insusi lucrulu. Cà este o stapanire, si unii guvernéza, ér altii sunt guvernati, cà nimicu nu se intempla fora causa, cà popórele nu sunt aruncate ca valurile in coci si in colo, acést'a este oper'a intieleptiunei divine.“¹⁾

1) S. Chrisost Hom. 23 in Rom.

Stapani'a in genere, intrucât este ordine, ea provine dela Ddieu. Omulu este creatu ast-feliu, incatu nu pôte traî singuru, ci trebuie se se asocieze cu semenele seu. Elu dela natura e creatu pentru viéti'a sociala. Ér societatea are trebuintia indispensabila de o auctoritate, care se-o guverneze; càci fora de acést'a, disordinea si disolutiunea societatii ar urmá neincunjuratu. Auctoritatea aceluor Domnitori in sa, cari cu legi nedrepte restórna drepturile ómeniloru, nimene, si cu atatu mai pucinu s. scriptura, nu dice cà provine dela Ddieu. De aceea, scriptur'a, desi nu se ocupa de auctoritatile personale si de sistem'a de guvernare, ea in sa dictéza pe deplinu, care trebuie se fie spiritulu guverneloru, si pune limpede principiile, dupa care si cei ce guvernéza si cei ce sunt guvernati, se cuvine a-si regulá atitudinea si purtarea loru. „Cà diregatorii nu sunt fric'a fapteloru celoru bune, ci celoru rele. Ér de voiesci se nu-ti fie frica de stapanire? fa bine si vei avé lauda dela densa; càci ea ti-este serva alui Ddieu spre bine.“ (Rom. 13. 3. 4.) „De ve bucurati de scaune si de scepstruri, imperatii popóreloru, dice Solomonu, cinstiti intiepletiunea, ca in veacu se imperatiti“ (Intielep. lui Solom. 6. 21.) Stapanirile mai inalte, asiadar, la care biseric'a invétiá ca se se supuna totu sufletulu, nu se privescu simplu in puterea loru suprema, ci in intrebuintiarea intiepleta si drépta a puterei!

Opusu cu opiniunile aceluora, cari voiescu a impededá ori a limitá participarea preotiloru in afacerile politice, sta opiniunea cea mai generala si mai sanatósa, cà preotulu ca cetatianu séu membru alu statutulu, ca pastoriulu si luminatoriulu poporulu, nu pôte, nu-i este permis a remané indiferentu facia de interesele poporulu, si mai vertosu cand este vorb'a de ordinea, libertatea si drepturile cetatieniloru in statu, care nici odata nu se potu separá de viéti'a religiósá si morala. Religiunea crestina imbratisiand tóta viéti'a umana spre a-o regenerá si nobilitá, urméza cà si preotulu, care e adeveratulu reprezentante alu religiunei, trebuie a imbracisiá tóte partile vietii umane de opotriva. Ca cive alu patriei si membru alu natiunei, preotulu este detoriu a-le iubi pe acestea, si din tóte puterile a-se singui se conlucre la binele si prosperareá loru cu fapt'a si cu cuventulu. Unu bunu sérvitoriu alu bisericei si pastoriu alu poporulu nu pôte se nu fie unu bunu servitoriu alu patriei si alu natiunei sale!

Amorulu de patrie si de natiune, de si nu e recunoscutu ca o virtute crestina, in intielesulu propriu alu cuventulu, dar este in sa o afectiune, pre care crestinismulu o santiesce, o adopta si o propune inaintea tuturor ómeniloru ca o de-

toria sacra. Insusi salvatorele lumei Iisus Christosu, a recunoscutu insemnatatea si puterea acestei afectiuni. Apropiandu-se de cetatea Ierusalimulu, si prevediendu cà va veni unu timpu cand inimicii o voru impresurá si derimá, in catu nu va remané piatra pe piatra, elu a plansu de densa.²⁾ Nu mai pucina espresiune dá simtiementulu seu nationalu si apostolulu Pavelu dicendu: „Intristare mare mi-este mie si neince-tata durerea inimei mele; cà asi ff poftitu eu insumi a fi anatema dela Christosu pentru fratii mei si rudele mele dupa trupu, care sunt Israilteni.“ etc.³⁾

Legitimile simtieminte patriotice si nationale nu numai indreptatiescu pe preotu a luá parte in afacerile politice, ci in óre cari mominte si casuri, chiar ilu indetorescu la acést'a. Cand spre esemplu este vorb'a de drepturile si libertatile unui poporu, de ridicarea lui intelectuala si morala, cand adeca este vorba de o justa miscare nationala, dela care numai celu lasiu si netrebnicu se trage si se întórce dupa ventu, óre nu ar comite preotulu o crima neiertata, daca elu ar remané indiferentu si neingrigitu de tóte acestea?

In adeveru, daca esaminamu positiunea si relatiile preotulu catra poporu, putemu cunósce fora greutate, cà misiunea lui nu se cuprinde numai in administrarea taineloru si celebrarea servitiului divin, ci, dupa invetiatur'a apostoliloru, elu trebuie se fie in viéti'a si portarea sa, *intru tóte modelu de fapte bune turmei sale.*⁴⁾ Ca invetiatoriu alu poporulu, preotulu trebuie se mérga inainte cu faci'a invetiaturei si a sciintiei; ér ca parinte sufletescu elu are detori'a a mangaiá a imbarbatá si a povatiuí pre fiii sei spirituali in tóte referintiele vietii loru. Detori'a lui este a-se ingrigitu precumu de fericirea loru vecinica asia si de fericirea loru cea temporalá! De suntu puse in jocu bunuri, cari atingu viéti'a poporulu, precumu drepturile si libertatile lui, preotulu are se-lu lumineze, se-lu faca a intielege, cà acestea suntu celea mai scumpe bunuri ale omulu pre pamentu, si insusi se le apere atatu cu cuventulu catu si cu fapt'a.

Dar acést'a, negresitu, preotulu trebuie se-o faca cu intiepletiune, si intre marginile permise de positiunea si demnitatea sa. Pentru pastoriu este o recerintia principala de-a nu fi compromisu intru nimicu, si de-a puté intreveni ca unu arbitru intru tóte, fiind independentu si liberu de ori ce reprehensiune. Prin urmare nu in birturi si in adunari sgomotóse, nici in modulu unui cortesiu séu agitatoru politicu, ci in modu

²⁾ Luca 19. 211.

³⁾ Rom. 9. 3. 4.

⁴⁾ 1 Petru 5. 3. Tit. 2. 7.

cuviosu si in locu conveniabilu demnitatii sale se espuna preotulu starea adeverata a lucrului, luminandu poporul asupra intereselu sale bine pricepute, si indemnandu-lu a-se pazí de lingu-sitorii si insielatorii sei.

Cu unu cuventu, preotulu pururea se tiena susu si tare stindardulu adeverului si alu dreptatii, cu curagiu si fora sfiala! Apoi, la acést'a, elu n'are trebuintia de discursuri politice; sant'a scriptura ilu conduce siguru pe calea, de-a cunósce adeverulu si dreptatea in mijloculu tuturor turburariloru si agitatiuniloru politice. Apoi in astfelu de imprejurari, poporul adeseori se uita la preotulu seu ca se-lu imiteze. Este dar o indoita detorie pentru elu de-a se pune cu firmitate in partea dreptului si a adeverului, si a preferí chiar se sufera violintia si persecutiuni, decâtu se devina unu instrumentu alu nedreptatii, càci a suferí pentru adeveru si dreptate este meritu si virtute inaintea lui Ddieu! „Fericitii sunt cei persecutati pentru dreptate“ — dice Salvatorulu lumei.

Insa vai de pastorii, cari, uitandu de demnitatea loru, se injosescu si se târescu inaintea celoru mari pentru a-le castigá complacerea séu pentru vreunu castigu dela ei, pe cont'a si in detrimentulu intereselu poporului, cu jicnirea adeverului si a dreptatii! Càci „*Daca sarea se va stricá cu ce se va sará?*“ intréba Mantuito-riulu Christosu. Daca preotii vor devení organele coruptiunei si nemoralitatii, cine va aপরá si va sustiené moralitatea? La acestia se potu aplicá cu dreptu cuventu asprele mustrari rostite de Ddieu príu gur'a profetiloru: „Preotii pangarescu celea sante si facu nelegiure contra legei“⁵⁾ si „Pentru voi pururea se defaima numele meu intre neamuri.“⁶⁾

V. V.

Sinodulu eparchialu din Aradu.

(Continuare.)

In siedinti'a VI.

Se cetesce si autentica protocolulu siedintiei precedente. Presidiulu presentéza decisulu sinodulu diecesanu din Caransebesiu luat in sesiunea actuala in privinti'a sesiuniloru de controversa cu biseric'a greco-catolica. Se transpune comisiunei juridice.

La ordinea dilei este reportulu comisiunei organisatória. *Vincentiu Babesiu*, cá referinte alu comisiunei, referéza asupra reportulu consisto-riului plenariu din Aradu. Se iau spre sciintia datele statistice.

⁵⁾ Sofon. 3. 4.

⁶⁾ Isaia. 52. 5.

Reportulu, ca comisiunea pentru prelucrarea regulamentulu sinodalu inca nu si-a terminatu lucrarea se propune a se luá spre scire cu acelu adaosu, ca lucrarea comisiunei sè-se intetiésca.

Se ia spre scire cu multiamita reportulu despre visitatiunea canonica intreprinsa prin Pré Santi'a Sa, Parintele Episcopu in partile Chisineului si Oradei mari, pre unde de 100 de ani nu au mai fost cercetate de episcopu.

Se ia spre scire devenirea in vacantia a postulu de referinte in senatulu stensu bisericescu, si alegerea de referinte pentru acestu senatu se pune la ordine pre siedinti'a dilei urmatóre nainte de amédi.

Pré Santi'a Sa Parintele Episcopu descopere sinodulu, ca fostulu referinte bisericescu *Vasiliu Belesiu* dela denumirea sa de administratoru protopresviteralu pana la chiotesirea sa intru protopresviteru n'a mai primitu salariulu de referinte, dar a ingrigitu totusi tóte afacerile de referinte, pentru ce i-ar competi o remuneratiune.

Sinodulu decide a se dá numitul referinte pre timpulu amintitu jumetate din salariulu, ce i-ar fi competitu cá referinte la senatulu bisericescu alu consistoriulu aradanu.

La ordinea dilei se pune reportulu comisiunei scolari, carea prin reportoriulu seu *Paul Gavrillette* asupa reportulu senatulu de scóle dela consistoriulu aradanu, reportéza urmatórele:

Cu privire la procurarea documentelu conform Nr. 80. din anulu trecut relative la pamenturile invetiatoresci se provóca consistoriulu a continuá nisuintiele sale pentru esecutarea citatulu decisu sinodalu.

Cu privire la remonstratiunea in caus'a fundatiunei „Balla“ din Posionu, Sáraspatak, si Dobritienu se aviséza consistoriulu a satisfice decisulu sinodalu Nr. 82 din an. tr.

Cu privire la propunerea fragaritului, albinaritului si cultivarea vermiloru de metase in institutulu pedagogico-teologicu comisiunea propune, si sinodulu indruma comisiunea anchetaria sinodala, cá la procsimulu essamenu alu anului curinte scolasticu tienendu in institutulu pedagogico-teologicu se fia cu deosebita atentiune la resultatulu propunerii acestoru studie, adeca a metasaritului, albinaritului si fragaritului, avendu numit'a comisiune a substerne reportu la procsimulu sinodu despre rezultatele ce le va constatá.

La propunerea Escelentiei Sale Par. Metroplitu comisiunea opinéza, si sinodulu decide a se sterge din §. 5 alu regulamentulu fundatiunei Fauru cuventulu „neconditionatu.“

Cu privire la ameliorarea frecuentatiunii scolari se indruma consistoriulu a reflectá organele civili, ca ele posedu list'a celoru obligati.

a frecuentă scól'a, deci se faca intrebuintiare de acesta lista, cá si ele se proceda facia cu neglijentii in frecuentatiune, fara se accepte cercări si relatiuni dela organele confessionali.

Se iau la cunoscintia dispusetiunile facute de consistoriu in privinti'a propunerii limbei magiare, ér cu privire la conferintiele invetiatoresci se decide, cá se-se tiena atari conferintie in decursulu ferieloru, daca nu voru fi multi invetatori citati la cursulu pentru limb'a magiara.

Cu privire la salariile invetiatoresci si la Scól'a de fetitie din Siri'a se invita Consistoriulu se cerce a reactivá scól'a de fete din Siri'a, ér in Maiere se nu permita scaritiarea salariulu invetiatoresci.

Se iau la cunoscintia pasii intreprinsi de consistoriu in privinti'a edificieloru de scóla, ce s'au claditu, despre casurile disciplinare si despre invetatorii neglijenti, avisandu-se consistoriulu a ingrigi cá edificiele se corespunda legiloru, ér invetatorii neglijenti se-se puna in cercetare disciplinaria

Pentru cartile de scóla, ce mai lipsescu se indruma consistoriulu a publicá concursu, cá si mai nainte.

Cu privire la reuniunea de cantári din Semlacu, la infintiarea unei biblioteci populare in Pecic'a, si la reuniunile invetiatoresci din Lipov'a, Timisióra si Aradu se primesce propunerea comisiunei cu adaosulu facutu de Paul Rotariu, si se enuncia: Consistoriulu se staruiesca a se infintiá cât mai multe reuniuni de cantari si biblioteci prin comune, si pre invetatori se-i constranga a participá numerosi la reuniuni. Ér pre viitoriu, cand se apróba statutele cutarei reuniuni, Consistoriulu se intrepuna unu §. de acelu intielesu, ca va trage la respundere pre invetatorii, cari nu voru luá parte la reuniunea, ce o constituiescu.

Cu privire la datele statistice de pre teritoriulu consistoriulu din Aradu, comisiunea propune, si sinodulu enuncia:

Avemü in 304 comune 378 de statiuni invetiatoresci. Sum'a tuturor prunciloru obligati la scóla este dela 6—12 ani barbati 14,215, femei 11,911, de toti 26,126, Dela 12—15 ani barbati 7,550, femei 6,564, de toti 14,094.

Au frecuentatu scól'a regulatu dela 6—12 ani barbati 6,564, femei 2705, de toti 9,269; dela 12—15 ani barbati 1503, femei 865, de toti 2368; ér neregulatu au frecuentatu dela 6—12 ani, barbati 2,920, femei 1634, de toti 4554; dela 12—15 ani barbati 635, femei 436, de toti 1071.

Nu au frecuentatu nici de cum scól'a dintre cei de 6—12 ani 12,303; si dintre cei de 12—15 ani 10,653 deobligati la frecuentatiune.

La ordinea dilei reportulu senatulu de scóle alu Consistoriulu din Oradea-mare. Din datele statistice comisiunea propune, si sinodulu constata, ca in 286 de comune sunt 243 de scóle. Numerulu celoru obligati la scól'a cotidiana 12. 498, la cea de repetitiune 6293. Cercetéza scól'a cotidiana 4815, cea de repetitiune 977.

Consistoriulu a facutu pasi pentu ameliorarea frecuentatiunei, a subsistentii invetatoriloru si pentu deplinirea statiuniloru vacante. Sinodulu ia acestea la cunoscintia, avisandu pre consistoriu a lucrá si mai departe in acea directiune.

Consistoriulu reportéza despre cursulu limbei magiare, despre tinererea conferintieloru preotiesci invetiatoresci, despre conferintiele si cursulu invetiatorescu, si despre visitatiunea scóleloru. Comisiunea propune si sinodulu ia la cunoscintia, avisandu pre Consistoriu a tienie si in viitoriu conferintie si cursu si a visitá mai multe scóle.

La regulamentulü fundatiunei „Fauru“ propune consistoriulu din Orade a se mai adaoge unu §. si dupa opiniunea comisiunei cu unu amandamentu facutu de P. S. S. Par. Episcopu enuncia sinodulu a se mai adaoge la regulamentulü fundatiunei „Fauru“ inca unu §. de acestu cuprinsu: Stipendiele se voru ridicá in doue rate egali pre langa chitanti'a stipendiatulu vidimata de directorulu institutulu si de catechetulu, respective parochulu loculu, unde va studiá stipendiatulu, prim'a rata la lun'a dupa inceputulu prelegeriloru, ér a dou'a rata la prim'a februarü st. n. La ridicarea ratei a dou'a stipendiatulu este indetoratu se documenteze, ca este inscrisu la scóla, si cercetéza regulatu prelegerile, si acésta documentare o face cu testimoniulu de scóla, ce-lu va produce la senatulu scolasticu din Orade, carele este insarcinatu cu constatarea, ér solvirea stipendiulu Consistoriulu din Orade o asemnéza la senatulu epitropescu din Aradu.“

Pré Santi'a Sa, Parintele Episcopu propune, si sinodulu decide: Ambele consistorie se avieséza a clasificá statiunile invetiatoresci in trei clase, si numai invetatorii cu calificatiune la cutare clasa potu recurge pentru aceea, si se potu candidá si alege.

Sinodulu ia la cunoscintia reportulu comisiunei organisatórie cu privire la operatulu despre activitatea consistoriulu plenariu din Orade, in care se amintesce visitatiunea canonica a Pré Santiei Sale Parintelü Episcopu, introducerea vicariulu Ieroteiu Belesiu si afacerile oficiali curinte.

In siedinti'a VII.

Tienuta in 23 aprile nainte de amédi la ordinea dilei este alegerea de asesoru referinte

în senatulul bisericescu alu consistoriului aradanu. Procedandu-se la alegere prin votu secretu, dupa rezultatulu scrutiniului sinodulu prochiama pre ieremonachulu Augustin Hamsea de referinte in senatulul strensu bisericescu alu consistoriului aradanu.

Cu privire la comunicatulu sinodulu eparchialu din Caransebesiu in privinti'a recederii sesiuniloru parochiali ocupate de greco-catolici s'a enunciatu cá conclusu propunerea comisiunei stilisata asfeliu prin Vincentiu Babesiu:

Se ia spre sciintia conclusulu sinodulu din Caransebasiu, si se aviséza consistoriulu a starul pre bas'a dechiaratiunei Pré Santiei Sale, parintelui Episcopu alu Lugosiului, realitatile nóstre bisericesci si scolarie ocupate de greco-catolici si cele ce sunt in procesu se ni se céda fara sarcine in fapta si prin actu formalu; totu de odata sè-se recerce si Pré Santi'a Sa, parintele Episcopu greco-catolicu alu Oradei mari, pentru asemenea loiala complanare a causerulu de asemenea natura.

In siedinti'a VIII.

Tienuta in 23 aprile dupa amédi se resolvescu mai multe petitiuni, cari se transpunu consistoriului spre deliberare in cadrulu competintiei sale.

Sinodulu ia la cunoscintia ratiociniulu fondulu intercalariu, care este de 2502 fl. 7 cr. enunciantu, cá acestu fondu sè-se contopésca cu fondulu instructu. Se ia la conoscintia reportulu despre starea fundatiuniloru Popoviciu Paffy, Gavriilu si Veronic'a Fauru, Forray, Patriciu Popescu, Georgiu Popa si Colomanu Almasy din Chitihazu.

Se votéza bugetele ambeloru consistorie si bugetulu instructiunei publice,

Se ia spre sciintia reportulu comisiunei epitropesci, din carele se vede, ca sum'a tuturor fondurulu si fundatiuniloru diecesane este de 97,407 fl. 14 cr. v. a.

Se da absolutoriu senatulu epitropescu dela consistoriulu din Aradu pentru manipularea socotiloru pre anulu 1880 in urm'a reportulu comisiunei epitropesci, carea constata, ca a scóntratu cass'a, si a aflatu ca consuna intru tóte cu socotile,

Se ia la cunoscintia reportulu despre starea fondulu tipografiei diecesane, carele este in requisite si pretensiuni dn 4661 fl. 29. Se ia la cunoscintia reportulu despre starea fundatiunei Elen'a Gib'a Birt'a, carea are de totu sum'a de 51020 fl. 56.

Cu privire la staverirea unei sisteme si forme definitive in faceree socotiloru diecesane; comisiunea propune, si sinodulu enuncia: se aviséza

consistoriulu din Aradu a indepliní conclusulu sinodalu de sub nrulu 233 din 1879, si a presentá regulamentulu din cestiune procsimulu sinodu.

La propunerea comisiunei anchetarie sinodali, cá sumele votate de sinodulu diecesanu pentru edarea si tiparirea cartiloru de scóla sè-se manipuleze separatu din anu in anu, si se nu se mai intrebuinteze spre alte scopuri, — comisiunea propune, si primindu-se sinodulu enuncia: Deórace in bugetu in totu anulu este ingrigire despre edarea si premiarea cartiloru de scóla, se primesce propunerea comisiunei anchetarie asia, remasiti'a din sum'a votata in bugetu in totu anulu sè-se depuna in órecare casa de pas-trare, cá asia sè-se creeze unu fondu, dar numai pentru premiarea cartiloru de scóla.

In privinti'a infintiarri a doue episcopii noue in provinci'a metropolitana, sulevandu-se cestiunea de nou in urm'a hartiei Escelnetiei Sale, Parintelui Metropolitu, la propunerea comisiunei organizatórie prin referintele seu Vincentiu Babesiu sinodulu dupa adoptarea unui adosu proiectatu de Dr. Nicolau Oncu, enuncia urmatórele:

Acestu sinodu eparchialu priu conclusulu seu de sub nrulu 202 din 1880, cand a aderatu in principiu la infintierea celoru doue Episcopii noue decretate prin congresu, in consecuti'a si respective pre bas'a literiloru Escelnetiei Sale, parintelui Metropolitu din 22 aprile 1880 nrulu M. 159 ex 1879 n'a potntu intielege aderarea sa in principiu numai cu privintia la necesitatea si dorinti'a de infintiare a cestionatelu Episcopii, care dejá este espresa formalu si definitivu prin conclusulu de sub nrulu 234 din 1878 alu supremei nóstre legislatiuni bisericesci, adeca a congresulu nationalu bisericescu, ci adorarea in principiu se intielege si relativu la specialele modalitáti propuse de parintele Metropolitu. Si déca acestu sinodu n'a aflatu cu cale a amintí acele specialitáti cu deamenuntulu, a fost, pentruca le a consideratu numai de materialu bunu, ce are a fi pusu la dejudecarea consistoriului metropolitanu la a maritulu congresu, conform tenórei conclusulu mai sus atinsu alu aceluasi congresu nevoindu acestu sinodu prin votulu seu a prejudecá unoru grave consideratiuni, ce unele propuneri speciali, cá buna óra cele de sub lit. f. si g. la 3 va trebui se descepte in congresu la final'a decisiune.

De altmintrelea combinatiunile parintelui Metropolitu preste totu se afla corespundietorie si cualificate de basa la realisarea ambeloru noue Episcopii de sub intrebare si respective la arondarea tuturor Eparchieloru.

Sinodulu conform conclusulu seu de sub nrulu 202/1880 ascépta elaborandulu planu esactu

si detaiatu de realizare a aceluor diecese spre a se pronunčia asupra lui.

Petitiunea comitetului din San-Mihaiu, si a mai multoru credintiosi din Comlosiu se transpunu consistoriului aradanu spre rezolvire competenta.

(Va urmá)

Academi'a romana.

Raportulu cetitu in siedinti'a solemna de la 6 Aprile a. c. de secretarul generalu alu Academiiei Romane, d. V. A. Urechia, asupra lucrarilor acestui institutu in sesiunea generala a anului 1881.

(Fine.)

Totu cá directiva a spiritului nationalu ati alesu in anii trecuti si ati mantienutu in sesiunea curenta materialele de concursuri noue si traducerea de scriitori clasici, ce au a se premia in 1882—1884 din diversele nóstre fonduri. Asia cá se citamu vr'o done, la premiulu Nasturelu, ati cerutu o disertatiune cu preferintia la limb'a romana si descriptiunea completa sub raportulu fisicu si economicu alu unui judetiu alu Romaniei. Totu pentru acést'a ati mantienutu la concursulu viitoru tes'a Tieranulu romanu, etc.

Dintre scriitorii latini ati inlaturatu din concursu traducerea lui Pliniu, care n'a datu rezultate dupa 4 ani de incercare si l'ati inlocuitu cu Ammianu Marcellinu, fontana atât de pretiósá pentru istoria Oriintelui in genere si a Daciei in particularu.

O-data cu regularea acestoru concursuri, a caroru lista generala o anecséza aci, d-v. ati modificatu o decisiune anterióra a Academiiei, care permite membriloru ei introducerea directa de opera lá concursuri si peste tarmenulu acordatu de regulamentu. D-vóstra in interesulu seriosei studieri a operiloru, ce premiați, ati decisu, cá pe viitoru se nu se admita nici o opera peste data de 31 Decembre.

Déca pentru concursu este asia dar, pe viitoru unu terminu fatalu, nu asia inse pentru biblioteca si archivulu nostru, D-vóstra ati aplaudatu cu recunoscintia preciosele daruri primite in cursulu anului, mai cu séma de la d. Sturdza. In decursulu sesiunii curinte neobositulu daruitoru si inestratu cu celu mai pretiosu materialu pentru istoria, d-nu Sturdza ne a mai daruitu o serie de pretiose manuscrise slave si romane, incependu de la secululu XIV. La aceste daruri s'a adaugatu unu considerabilu numeru de opere istorice si literare, achisitiune din fondurile Academiiei, cumu si o colectiune de mai multe opere preciose (intre cari Mommsen si editiunea Princeps de la Iasi a lui Simeon episcopulu Tesalonicului) daruite de domnulu Odobescu.

Colectiunile nóstre voru castiga negresitu pe tóta diu'a in importantia si numeru. E de speratu, cá excursiunea archeologica si sciintifica, ce ati hotaritu se se faca in anulu acest'a in Dobrogea, va contribui si ea la inmultirea acestoru colectiuni.

Dar aci e locul se amintiescu, ca nici Academi'a nici particularii nu potu profita de nici un'a din colectiunile nóstre, pe cari din lipsa de localu suntemu siliti a le tiené in localuri straine. Este absolutu cu neputintia ori-ce desvoltare ulterióra a institutulu nostru fara de a i-se asigura unu localu propriu si adequatu trebuintieloru sale.

In starea inse de facia a financeloru nóstre, Academi'a nu póte astepta edificiulu, ce i-este indispensabilu, de cât de la tiera. D-v. atât nu vati indoitu de respunsulu afirmativu alu tierei romane candu e vorba de constructiunea templulu dedicatu limbei si istoriei sale, ca ati si insarcinatu o comisiune dintre d-v. cu schitierea in proportiunile cele mai modeste a viitorulu localu a Academiiei Romane. Déca dicatórea romana: „cum e femeia asia-i casa„, este adevérata: apoi putemu adauge, ca natiunile se judeca dupa constructiunile afectate trebuintieloru culturai loru.

Este timpulu sositu ca se dispara caracterulu de provisoriu si nestabilitate ce se manifesta peste totu in Romania, este timpulu, ca piétr'a daca nu marmor'a, se fixeze la solu institutiunile represintate prin constructiuni!

Dar inca odata, Academi'a cu fondurile sale proprii nu va puté ajunge tient'a dorita.

Aceste fonduri au fost sporite cu 25000 lei, prin legatulu fericitului intru amintire Teodoru Veisa. La ocaziunea primirei de catra d-v. a acestui legatu ati gasitu utilu a schimba dispositiunea art. 85 din regulamentu. D-v. ati autorisatu delegatiunea se primésca in viitoru ea insesi orice legatu, fara se asptepe votulu aprobatoru alu planulu Academiiei.

Siedinti'a de la 3 Aprile ati consacrat'o regularii budgetulu Academiiei. D-v. ati marginitu spe-sele in raportu cu veniturile, echilibrandu-le cu unu micu escedinte. Negresitu, ca regularea budgetulu a fost o consecintia cercetarii de catra d-v. a raportulu comisiunei nóstre financiare.

Cunoscenti'a acestei stari financiare v'a impeditu de a dá o desvoltare mai mare activitatii proprie a sectiuniloru nóstre. Din acestu punctu de vedere este aprópe totulu de facutu pentru sectiunea sciintifica si inca o mare parte pentru cea istorica. Activitatea d-v. ca si in trecutu si in sesiunea presenta a fost redusa mai multu la premiari de opuri. De altmintrelea sesiunea, ce terminanu, este abia incepetória lucrariloru de regulare, asia dicendu, a partii materiale a institutulu nostru.

Pucine, dar in buna directiune, lucrarile d-v. de estimpu au onórea se fia incununate cu presinti'a si presiedinti'a Maiestatiei Sale. Academi'a a primitu si pastreza calimarea si condeiulu, cu care Maiestatea s'a a inscrisu in cartea istoriei regatulu Romaniloru; Academi'a va pune si ea pana sta in servitiulu sciintiei limbei si alu istoriei, ca la rendulu loru aceste se inscria in litera de auru gloriosulu nume alu Maiestatiloru Loru Regele si Regin'a Romaniloru carora astadi se le uramu, la finea sesiunii nóstre o lunga viétia pentru prosperitatea poporulu romanu si a institutiuniloru sale de cultura.

V. A. Urechia.

D i v e r s e.

* **Festivitáțile in Budapest'a** din incidentulu casatoriei Altetii Sale cesaro-regesci au decursu septeman'a trecuta cu cea mai mare pompa, cá si care raru s'a vediutu vre odata in capital'a Ungariei. Cu acést'a ocaziune s'a prezentatu si deputatiunea esmisa de sínódele eparchiiloru bisericeii romane ortodoxe sub conducerea Escelentiei Sale Parinte-

lui Archiepiscopu si Metropolitu si a Présantitoru Archierei.

† **Necrologu.** Julia Bogdanu parochu gr. or. si assessore cnsistoriale, precumu soti'a sa Matilda nascuta Tabacovicu dinpreuna cu pruncii loru Emilu si Silvi'a nu altcum si a număróseloru rudenie cu inima franta de durere pentru perderea ce au suferitu, dar cu supunere crestinesca catra dispusetiunea preaintieptei Providintie, aducu la cunoscintia, cumca preaiubitulu si neuitatulu loru fiu si respective frate si ruda EUGENIU BOGDANU, studinte gimnasiale dupa suferintie lungi, in lastariulu vietiei sale dupa primirea santeloru sacramente a adormitu in domnulu in etate de 12 ani. Remasitiile pamentesci a repausatului in Domnulu se voru petrece luni dupa amédu la 3 óre dupa renduieála confesiunei gr. orient. la cimiteriulu locale, unde se voru asedia spre odihna eterna. Fiei tierina usiora, si pomenirea eterna.

* **O casatorie de surdo muti.** — O curiósá casatoria s'a celebratu de curendu la Londra. Doi tineri poporeni de St. Bartholomewthe-Great, amendoi surdo-muti s'a presentatu la altariu. Proveduti cu cartile loru de rugaciuni, au pututu urma serviciulu, a intielege si a fi intielesi. De câte ori se cerea dela ei unu respunsu, amendoi silabisau cu manile, certificând astfeliu ca intielegeau intrebarea ce li se adresá. Dupa serviciu amendoi surdo-mutii, cari au fost educati la scól'a Old Kent Road, din Londra, au semnatu pe registrulu parochiei.

* **O fata fara hrana.** — Diarele anglese povestescu unu faptu curiosu ce se petrece in Scotia. O fata de 14 ani póte trai fara a manca; ea e fiic'a unui lucratoriu dela drumulu de feru si n'a mancatu de la inceputulu anului. Pulsulu seu e naturalu; abia dórme si este fórte slaba. Nu se sustiene de cât bându apa.

* **Mijloculu spre a cunósce bumbaculu când este amestecatu in panza de Olanda.** — Dupa ce se va spalá o bucatia din panz'a banuita, se va lasá se se usuce, si se va muiá apoi 3—4 minute in acid sulfuricu anglicanu (vitriolu). Dupa acést'a se spala peteculu in apa, si cu asia chipu firele de bumbacu se topescu, ér cele de inu remanu nealterate.

* **Departarea gargaritiei din grâu.** — Acéstá insecta devine adese ori biciulu cultivatoriului, asia ca ea causéza perderi de milióne pe fiecare anu, prin stricaciunile aduse graneloru depuse in magazii. Unu remediu incercatu spre a scapa de gargaritia, ar fi celu urmatoriu: Pune in diferite parti ale magaziei bratie de canepa intréga cu semanti'a nescuturata si deschide usia si ferestrele magaziei. Cu acestu chipu in timpu de 20 óre se va vedea gargaritia picandu pe tóte partile, dupa care, se va preferá grâulu in tóte dilele cu lopat'a asia ca in 5—7 dile se va scapá unu capitalu alt-feliu perdutu. Este bine se se procedeze totu astfeliu si in anulu fitoriu pentru a stirpi pe cele ce s'ar mai intempla sa invezie. „Timp.“

Concursu.

Pentru parochi'a Pm. Campani cu filia Pm. Valani in protopresbiteratulu Papmezeului — care prin concludusulu Ven. Consistoriu Oradanu din 16/28 martiu

Nr. 259 B. pe basa protocódeloru sínódeloru parochiale sau decretatu de parochie de a III. clasa. — asiguranduse fitoriulu si alegandulu preotu despre unu venitu de peste 400 fl. v. a. din ambele comune.

Doritori de a ocupa acéstá parochie au de asi trimitte petitiunile pana marti in 26 maiu v. la subscriusulu protopresbiteru — când de odata se va tienea si alegerea.

Datu Pm. Campani 1. Maiu 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Eli'a Moga** m. p. Prot. Papmezeului.

Pentru ocuparea prin alegere a postului inveniatiorescu la class'a superióra (II) din cetatea Jul'a magiara, (districtulu Bichisia) presentandu-se la primul terminu numai unu recurentu, prin acést'a se escrie de nou concursu pe terminulu de 21. Iuniu vechiu (3. Iuliu nou) 1881 (domineca dupa sant'a liturgia.)

I. Emolumintele.

1. cortelu in natura.
2. 500 fiorini in v. a. dreptu salariu anualu.
3. 20 fiorini pentru incaldirea locuintiei inveniatiorescu preste iérna. (Éra pentru incaldirea scólei trei orgii de lemne in natura.)
4. Accidentiele dela inmormontari, ori alte functii bisericesci, la care ar fi poftitu.

II. Cualificatiunea recurrentului.

- A) Testimoniu despre absolvirea preparandiei si facerea esamenului de cualificatiune.
- B) Purtare morala buna.
- C) Pe langa limb'a materna se scia perfectu si limb'a magiara.

III. Detorintiele extraordinarie ale alegandului.

- a) Conducerea stranei si a corului in si afora de biserica si scóla.
- b) Din 2—3 studii a face eleviloru esplicari si in limb'a magiara, ca insusindu-si dinsii si terminii magiari, se póta de-a dreptulu intrá si in scólele mai inalte ale statului.

Doritorii, cari voru a reflectá la acestu postu, au se-si inainteze petitiunile loru, instruite cu trebuintiósese dovedi, la subsemnatulu comisariu consistorialu in Aradu, celu multu pana sér'a la 6 óre din 20. Iuniu v. 1881, si pana in diu'a alegerei, in di de domineca, séu in di de misa, sé-se presenteze in biserica, spre a cantá.

Comitetulu parochialu.

Prin: **Mircea Vasiliu Stanescu**, m. p. Comisariu Consistorialu esmisu cu harti'a de sub Nrulu 131/881. scol.

Pentru intregirea parochiei vacante din Comun'a Cadaru protopresbiteratulu Jebelului cottol Timisiului se escrie concursu pana in finea lunei lui iuniu a. c. st. vechiu.

Emolumintele: 2 Sessiuni paro. comosate la unu locu la olalta 70 jugere de pamentu aratoriu si de fenatie — birulu preotiescu dela 93 de case una vica de bucate, si stola stabilita de sinodulu eparchialu ala Caransebesiului in anulu 1880.

Doritorii de a ocupa această parochia au se-si trimita petitiunile lor instruate conform prescrierilor „Stat. organicu“ pana la mai susu indicatulu terminu parintelui protopresbiteru Alesandru Joanovicu in Jebelu.

Cadaru in 23. Apriliu 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. protopresbiteru tractualu.

In urm'a ordinatiunei consistoriale a venerabilului Consistoriu eparchialu gr. or. Oradanu din 16/28 Martiu a. c. Nr. 226. B. se deschide concursu pentru intregirea parochiei vacante din comun'a *Mandu*, comitatulu Bihoru — protopresbiteratulu Oradii mari cu terminu de alegere la 24 *Maiu a. c.*

Emolumintele sunt urmatoarele:

1. Cuartiru liberu cu doue chilii, staulu, camera, fontana, si cocina pentru porci.
2. Un'a gradina seu intravilanu.
3. $\frac{3}{4}$ Sessia pamentu aratoriu si de fanatia.
4. Stolele preotiesci indatinate.
5. Noue cubule de bucate in grau si cucurusu sfarmatu.

Fiindu această parochia de classa III. voitorii de a recurge pentru dens'a sunt poffiti recursurile sale pana in 20. *Maiu a. c.* la protopresbiterulu tractualu Reverendissimulu domnu Simeonu Bica in Oradea mare — Nagy-Várad — prevediute cu documintele necesarie a le substerne.

Inandu la 29. Martiu 1881.

Comitetulu parochialu.

Cu invoirea si intielegerea mea: **Simeonu Bica**, Protopresbiterulu Oradii mari.

Pentru indeplinirea Parochiei vacante din *Rontau*, protopresbiteratulu Oradii mari se escrie concursu cu terminu de alegere pe 21 *Maiu a. c.*

Emolumintele:

1. Este casa parochiala cu 3 chilii, culina, locu de camera, si stalu cu colnitia, in ocolu fantana, si intravilanu de unu jugeru de prim'a clasa acarui'a venitu anualu se apretiesce . . . . . 40 fl.
  2. $\frac{1}{2}$ sesiune de pamentu aratoriu si de fanatia a carui venitu anualu fiindu de clasa I-a se apretiesce . . . . . 160 fl.
  3. Birulu preotiescu dela 60 de case una vica de bucate dela casa a pretinitu . . . . . 70 fl.
  4. Stolele indatinate . . . . . 100 fl.
  5. Claca preotiésca se apretiesce . . . . . 40 fl.
- de totu : 410 fl.

Fiindu această parochia de clasa a III-a voitorii de a recurge sunt poffiti recursurile sale pana in 18 *maiu a. c.* la Protopresbiterulu tractualu, Simeonu Bica in Oradea mare — Nagy-Várad — prevediute cu documintele necesarie ale substerne.

Rontau, 19. Aprile 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Simeonu Bica**, m. p. Protopresbiterulu Oradii mari.

Pentru indeplinirea vacantei parochie din *Osorheiu*, langa care este afiliata si comun'a *Jugeiu*, se escrie concursu cu terminu de alegere pe 17 *Maiu a. c.*

Emolumintele:

I. Din comun'a matre.

1. Este casa parochiala cu doue chilii si stalu inpreunatu cu camera.
2. Este unu intravilanu de 1429 $\square$, apoi pamentu aratoriu 5. h. 1319 $\square$, fenatie 2. h. 1206 $\square$, compute catastrale a carora venitu anualu se apretiesce . . . . . 120 fl.
3. Birulu dela 55 case, dela fiesce care casa una vica de bucate venitu anualu se apretiesce . . . . . 75 fl.
4. Stolele indatinate la anu . . . . . 60 fl.

II. Din filia Jugeiu.

1. Pamentu aratoriu 8. h. 830 $\square$ fenatie 3. h. 304 $\square$, compute catastrale venitu anualu . . . . . 150 fl.
  2. Birulu dela 16 casi in bucate dela fie care casa 1 vica venitu anualu . . . . . 20 fl.
  3. Stolele indatinate la anu . . . . . 20 fl.
- de totu : 445 fl.

Fiindu acést'a parochia de clas'a III-a voitorii de a recurge pentru dens'a sunt poffiti recursurile sale pana in 15 *maiu a. c.* la Protopresbiterulu tractualu Simeonu Bica in Oradea-mare — Nagy-Várad — prevediute cu documintele necesarie a-le substerne.

Osorheiu, 19. Aprile 1881.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Simeonu Bica**, m. p. Protopresbiterulu Oradii mari.

Pentru vacantulu postu protopresbiteralu alu *Sirii* prin acést'a se escrie concursu cu terminu pana la 1 *Iuniu a. c. st. v.*

Venitele impreunate cu acestu postu sunt:

I. din parochia:

1. o sesiune de pamentu aratoriu,
2. dela fia-care casa cate cu $\frac{1}{4}$ pamentu — un'a mesura de bucate; dela altele — câte jumetate mesura,
3. stolele indatinate dela 240 case,

II. din protopresbiteratu:

1. pentru fia-care cununia din tractu câte 2 fl.
2. 5 mesuri de bucate dela fia-care preotu din tractu, spesele cancelariei protopresbiterali se acoperu de catra comunele tractului.

Recurintii in terminulu concursului si-voru substerne recursele sale prin Comisariulu Consistoriale Constantinu Gurbanu, ppbiteru in Buteni p. u. Butyin com. Arad) alaturandu documintele despre acea ca sunt binemeritati pe terenulu bisericescu despre absolvirea sciintieloru teologice si gimnasiali, avendu preferintia cei cu esamenu de maturitate si cei ce au studiatu sciintiile juridice ori filosofice, de sine intielegenduse, ca protopresbiterii alesi dela 1873 incóce sunt scutiti d'a documentá aceste cualificatiuni.

Siri'a la 17/29 Aprile 1881.

Comitetulu protopresbiterale

In contielegere cu **Constantinu Gurbanu** m. p. protopresbiterulu Buteniloru, Comisariu consistoriale.